

Nr.: 2012/5803

Reg. dd: 21-3-2012

Afd: BFD-SO

INKOMEND

Commissie voor

Welstand en Monumenten

Weesperplein 8

Amsterdam tel 020 552 9595

postbus 1409

1000 BK Amsterdam

www.welstand.amsterdam.nl

Aan: DB Stadsdeel Oud Zuid
t.a.v. dhr. E. de Vries
p/a afd BFD-SO, de heer A van der Leeuw
Postbus 74019
1070 BA AMSTERDAM

Amsterdam, 20 maart 2012
Betreft: Adviesaanvraag Banstraat 23-27

Geachte heer De Vries,

Op 22 september 2011 heeft Commissie IV, naar aanleiding van uw adviesaanvraag, geadviseerd om het voormalige garageblok aan de Banstraat 23-27, niet als gemeentelijk monument aan te merken. Sindsdien zijn door de Banvereniging twee nieuwe stukken ingebracht en ook de eigenaar heeft rapporten laten opstellen. De Adviescommissie Bezwaarschriften van uw stadsdeel heeft daarop verzocht te beoordelen of deze stukken aanleiding zijn voor Commissie IV om haar eerdere advies te herzien.

Advies d.d. 22 september 2011

De commissie heeft de aanvraag getoetst aan de selectiecriteria voor monumenten te weten de stedenbouwkundige waarde, de architectonische waarde en de cultuurhistorische waarde.

Daarnaast wordt bekeken in hoeverre objecten nog gaaf zijn en/of zeldzaam voor een bepaalde periode of voor een bepaald gebouwtype.

De voornaamste waarde van het bouwblok komt voort uit de typologie en de stedenbouwkundige setting. Als voorbeeld van een individueel blok met geschakelde garages met bovenwoningen, heeft het voor Amsterdam zeldzaamheidswaarde. De meeste garages zijn immers enkelvoudig en gekoppeld aan de hoofdwoning. De redelijk vrije ligging aan het einde van de J.J. Viottastraat in een door woningblokken gedomineerde omgeving, maakt het tot een bijzondere ruimtelijke en functionele verschijning.

Vanwege de geringe architectuurhistorische waarde en het gebrek aan gaafheid kan plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst niet gerechtvaardigd worden. Daarom adviseert Commissie IV om het pand niet als gemeentelijk monument te beschermen.

Vanwege de opmerkelijke typologie en de beeldbepalende ligging echter, zou het blok wel voor de stad behouden moeten blijven.

M

W

Commissie IV heeft bij de gevraagde overwegingen de volgende stukken betrokken:
de beide rapportages van Y. Spoelstra (waaronder het advies van de ARM d.d. 7 juli 1997);
de notitie van H. van Bergeijk;
de rapportage van Hylkema Consultants en hun reactie op de notitie van Van Bergeijk;
de notitie van G.A. Offerhaus.

In de nieuw ingebrachte stukken (deel 2 van de Rapportage van Y Spoelstra en de notitie van H. van Bergeijk) heeft de commissie geen argumenten aangetroffen die een nieuw licht op de zaak werpen.

In zijn notitie stelt Van Bergeijk dat het pand van architectonische waarde is. Ervan uitgaande dat hiermee het eerste selectie criterium, dat van de architectuurhistorische waarde, wordt bedoeld kan gesteld worden dat het inderdaad goed past bij de gebouwde omgeving. Het is echter niet van uitzonderlijke architectuurhistorische waarde. Daarnaast is het pand door de jaren heen sterk aangepast en vereenvoudigd zowel in detaillering als in bouwmassa. Gelegen binnen een context met hoogwaardige architectuurhistorische bebouwing, scoort dit pand daarom laag voor dit criterium alsmede voor het criterium gaafheid. Over dit laatste wordt nog opgemerkt dat bij de beoordeling voor de monumentwaarden, de huidige toestand in ogenschouw wordt genomen. Mogelijke restauratieve ingrepen en/of herstel van de oude bouwsubstantie worden niet meegewogen aangezien daadwerkelijke uitvoering daarvan niet gegarandeerd is.

Het stedenbouwkundige belang ligt volgens Van Bergeijk vooral in de beeldbepalende waarde. In het eerdere advies omschreef Commissie IV dat het stedenbouwkundig belang voorkomt uit de vrije ligging: niet gekoppeld aan het hoofdhuis in een door woningblokken gedomineerde omgeving. Ontegengesteld is het daardoor een bijzondere verschijning.

De garage heeft echter geen rol gespeeld bij de stedenbouwkundige opzet. De positie is veeleer een gevolg van de functionele relatie met de hoofdhuizen aan de Lairessestraat (beide geen monument). Met de positionering werd gezocht naar een praktische ruimtelijk-functionele inpassing. De stedenbouwkundige waarde acht Commissie IV daarom minder prominent dan Van Bergeijk.

Ook Spoelstra gaat in deel 2 van haar rapport in op de stedenbouwkundige aspecten en ziet de garage als gebouwd rudiment van het eerste Plan Berlage. Het eerste plan Berlage voorzag op de locatie van de garage laagbouw in hoven. Volgens Spoelstra is de garage het enige bouwdeel dat conform deze uitgangspunten op deze plek is gerealiseerd. Daarnaast constateert zij een stedenbouwkundige symmetrie met de Emmastraat 36-44. De commissie stelt zich echter op het standpunt dat hoogte en locatie van de garage op uitsluitend functionele overwegingen is gebaseerd. De vergelijking met een door Berlage voorgestelde hovenbouw met villa's wordt niet herkend. Daarnaast is de genoemde stedenbouwkundige symmetrie wat ver gezocht.

M

W

Van Bergeijk koppelt het zeldzaamheidscriterium aan de typologie. Over de typologie het volgende.

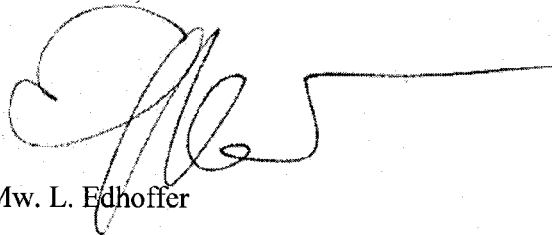
Banstraat 23-27 is gebouwd als stalling voor paard en wagen (nummer 23) en twee automobielen (25, 27). Echter, de typologie is eenduidig die van een samengestelde garage. Het feit dat er twee soorten voertuigen werden gestald, die een overgangsfase in de gebouwtypologie doet veronderstellen, is in de opzet van het pand niet herkenbaar. De interne organisatie waar in één bouwdeel voorzieningen werden getroffen voor de stalling van paarden en een koets heeft zich niet vertaald in de (typologische) verschijningsvorm. De oplossing voor een combinatie van gemotoriseerde en ongemotoriseerde voertuigen in één stalling was heel waarschijnlijk een pragmatische. Overigens is van die oorspronkelijke indeling nog maar weinig herkenbaar. Van een uniek overgangstype is dan ook geen sprake. Ook een typologische overeenkomst met de garage aan de Prins Hendriklaan 31, waarover de ARM in 1997 adviseerde, is niet aanwezig.

Commissie IV heeft geadviseerd om de Bangarage niet als gemeentelijk monument aan te wijzen aangezien deze niet voldoet aan de criteria voor plaatsing. De commissie hanteert de criteria niet afzonderlijk, de beoordeling vindt plaats op basis van een samenstel van de verschillende aspecten.

De commissie heeft echter ook aangegeven dat het pand het waard is om behouden te blijven. De monumentenstatus wordt echter alleen gebruikt voor panden die voldoen aan de selectiecriteria voor monumenten, ook als zij met sloop worden bedreigd. Een oneigenlijk gebruik van het instrument holt de waarde van de status uit. Voor ander cultuurhistorisch waardevol erfgoed heeft het stadsdeel immers andere instrumenten beschikbaar die het voortbestaan mogelijk maken.

Om bovenstaande redenen doet Commissie IV het advies van 22 september 2011 gestand.

Hoogachtend,
de secretaris,

Mw. L. Edhoffer

c.c. BMA
J. v.d. Werf

M